

Pető-Veres Kata: Thomas G. Long: A prédikálás tanúbizonysága (recenzió)

Thomas G. Long: *A prédikálás tanúbizonysága*,^[1] Kolozsvár, Exit Kiadó, 2019. 352 o.
ISBN: 9789737803931

Írta: Pető-Veres Kata^[2]

Thomas G. Long presbiteriánus lelkész, teológiai oktató műve ezidáig háromszor jelent meg. E harmadik, bővített, a jelen prédikálását érő kihívásokra is reflektáló könyv magyarul is napvilágot látó fordítását tarthatja kezében az olvasó.

G. Long könyvét kézbe véve, az első fejezeteket kissé hivatástisztázásként is felfoghatjuk, mert rávilágít a lelkész szolgálatával kapcsolatban néhány olyan dologra, amin érdemes elgondolkodni.

A könyv eleje mindjárt egy érdekes felvetéssel kezdődik: honnan érkezik a prédikáló lelkész a gyülekezet körébe? Ahhoz vagyunk hozzászokva, hogy valahonnan oldalról, észrevétlenül orgonaszó kíséretében toppan be a szószékre. A szerző azért tartja a megérkezésnek ezt a módját problémásnak, mert a kívülről való érkezés könnyen homályba boríthatja azt, hogy a lelkipásztor nem idegen, hanem egy a gyülekezet tagja közül, akit egyháza felhatalmazott arra, hogy Igét hirdessen. A gyülekezet pedig megbízta őt ezzel a szolgálattal. Jürgen Moltmann azon gondolatai köszönnek itt vissza, hogy teológiailag az igehirdető mindig a gyülekezet köreiből érkezik, soha nem kívülről, mert lelki közösségben van velük, egy a megkeresztelt hívők közül. A szerző szerint, ha ezt a gondolatot a gyakorlatba is megpróbálnánk átültetni, megvalósulhatna, amit Moltmann mondott a tárgyban: a közösség összegyülekezik, hogy hallgassa az Igét, kereszteljen, úrvacsorázzon, és egyszer csak valaki kiáll a gyülekezet elé, hogy hirdesse az evangéliumot, és egyéb szolgálatokat lásson el. Így a prédikáló lelkész soha nem gondolhatja, hogy előjogai vannak a többi gyülekezeti taggal szemben, azért mert ő van a prédikálással megbízva, hiszen csak egy közülük.

A szerző látva azt, hogy a lelkészek különbözőképpen élik meg a prédikálás szükségességét, elvárását, mindenki számára megfogalmaz néhány tanácsot. Vannak, akik szeretnek és örömmel prédikálnak, és vannak, akik félve és bizonytalanul. Az első csoportnak tudatosítania kellene, hogy óriási felelőssége van. Azok számára pedig, akik pedig nyomasztónak élik meg a prédikálást, tudniuk kellene, hogy az erre való felhatalmazás felbecsülhetetlen isteni ajándék.

E megállapításokra építkezve olvashatunk a következő fejezetben arról, hogy az elmúlt évtizedekben, s talán évszázadokban milyen lelkipásztor -eszmény volt hangsúlyozva. Ezeken érezhető, hogy az inga jobbra vagy balra való kitérése után a következő lelkész definíció a másik oldalt képviselte. Ezek mindegyike levezethető a Bibliából, de a szerző szerint valamennyi hiányosságokat hordoz magában. A hírnök-típus feladatának mindössze Isten üzenetének átadását gondolja, de nem vegyül a hívekkel, kívülről érkezve osztja meg tanítását. A pásztor-típus az emberi nyomorúságra asszociálva fogalmazza meg üzenetét, de nincs szava azokhoz, akik nem szenvednek, jól mennek dolgaik, a világ szemében sikeresek és elégedettek. A '70-es évektől újra felfedezte a homiletika a narratív igehirdetés előnyeit, amit a történetmondó, elbeszélő lelkészek valósítanak meg a szószékről. Ennek a megközelítésnek nagy hiányossága, hogy nem lehet minden bibliai iratot narratívként kezelni, mert a közlés formája más. A kifejező, figyelemfelkeltő képek, művészi kifejezőmódra való törekvés sok esetben nem ér célt, mert a keresztyén hitet nem lehet csak tapasztalati úton megközelíteni. G. Long szerint e felsorolt prédikátor-eszmény típusok mindegyikében van csodálatra méltó vonás, de szerinte igazán egy negyedik típus, a tanúságtevő az, akinek egész élete benne van abban, hogy az igazságot elmondja. De talán a prédikáció létjogosultsága nem is annyira azon fog múlni, hogy egy lelkész melyik típust képviseli, hanem sokkal fontosabb, mondhatni az igazi követelmény az, hogy a prédikáció biblikus legyen. Ehhez a biblikussághoz azonban hozzátartozik az, hogy minden lelkésznek megvan a maga teológiai tradíciója, amelynek ismerete elengedhetetlen egy önazonos bibliai igazság képviselőéhez. A személyes teológiai tradíciónk, mely megtapasztalásainkból, megértéseinkből épül fel, az idő előrehaladtával megváltozik. 16 évesen nem ugyanazt gondolja az ember, mint 40 vagy 64 évesen. A könyv további részében a szerző maga is megmutatja, hogy míg fiatalon Izsák feláldozásának történetében bátorságot, engedelmességet látott, apaként az elbeszélés erőszakos, embertelen volta domborodott ki számára.

A mű további részében a szerző egy struktúrát mutat be, amelynek jól komponáltsága érthetővé, követhetővé teszi a prédikációt. Persze mindent megkísérthet az iskolás módszer, de a fókusz és a funkció összehangolása segítség lehet az üzenet átadásában. Fejezetek szólnak arról, hogy milyen lépései vannak egy prédikáció elkészítésének, amely lépések minden homiletika órára valaha járt teológiai hallgató számára ismeretesek. A prédikáció elkészítését tárgyaló fejezetek között figyelmesek lehetünk egy számunkra sem egészen idegen gyakorlatra. A plágium kérdése minden bizonnyal a Magyar Református Egyházat sem kerüli el, s ezért talán a róla való gondolkodás, álláspont megfogalmazása sem lenne minden érdem nélkül való. A szó szerinti forrás nélküli átvételt a szerző nem támogatja, de nem ilyen egyértelmű ennek a karakán megállapításnak a védhetősége, mert a szerző maga mutat rá

arra, hogy Augustinus azt vallotta, hogy egy gyenge prédikátor inkább használja más prédikációját, mint hogy a sajátjával éhhalálba kergesse a gyülekezetét. Sokan ismerhetük azt a történetet, amikor Ravasz László prédikációi annyira népszerűek voltak a lelkészek körében, hogy egy gyülekezetben már negyedik hete ugyanazt az igehirdetést hallgatták a fiatal exmisszusoktól.

A könyv tartalmától kissé eltérve fontosnak tartjuk megemlíteni, hogy a korábbi évszázadokban is léteztek különböző prédikációírási módszerek, technikák, amelyek következményeként a prédikációkban szövegegyezőségek, textológiai és gondolati összefüggések keletkeztek. Ilyen módszer az excerpálás, amely kivonatolást, lejegyzetelést, helyes olvasást jelentett. A következő lépés a kompilálás volt, amikor ezeket a szövegeket valaki elhelyezte a saját írásában.^[3] A kompilálásnak több fajtáját tartjuk számon attól függően, hogy hogyan aránylik a mástól átvett anyag a szerző saját gondolataihoz képest.^[4] Jellemzőek voltak az exemplumok, mai fejjel talán illusztrációknak, ablakoknak nevezhető anyagok használata.^[5]

Nagy dilemma a plágium kérdése, hiszen olvasmányaink, és így az általunk olvasott prédikációk is hatással vannak a gondolatainkra és a majdan megszülető igehirdetéseinkre. Vannak arra nézve teóriák, hogy minden gondolatot már kimondtak előttünk, ezért egy prédikáció is csak meglévő gondolatok füzére lehet. Egy azonban biztos állítható: a gyülekezet e tekintetben való megtévesztése tilos, mert ha kiderül, hogy a lelkész más prédikációival táplálja a hívőket, oda vezet, hogy lelepleződése esetén ellene fordulnak, és megrendül a bizalmuk. G. Long nagyon sommás véleménnyel zárja le ezt a fejezetet: „Ellopott prédikációk alkalmanként csillogni fognak, de végső soron ezek a prédikációk üresek lesznek, s ezek a prédikátorok csak beszenyvezik gyenge tápértékű gyorskájával Isten ünnepi vacsoráját.”^[6]

A könyv utolsó egysége már korábban is megemlített prédikációkat közöl teljes terjedelmében, s ezeken keresztül elemezve mutatja be a fókusz-funkció, összekötő kapcsok módszerének helyes használatát. A mű ezen a részén érződik a leginkább, hogy ezek a prédikációk nem egy magyar egyházi kontextusban és magyar emberek mindennapjaira komponálva születtek, de ez nem teszi indokolttá, hogy ne akarjunk valamit tanulni tőlük.

Thomas G. Long *A prédikálás tanúbizonysága* című munkájának nagy erőssége az összeszedettség, kiforrottság. Érezni rajta, hogy több évtized alatt megérlelt és átgondolt munkáról van szó. Összességében a mű egy szolgálata elején álló lelkész-növendék számára lehet olyan tankönyv, amely hasznos instrukciókkal látja el a prédikáció elkészítésében, de a már szolgáló lelkész számára pedig az ismeretek felfrissítését és az első fejezetek révén az

önreflexió élményét adhatja. G. Long elismeri, hogy a körülmények, adottságok, üzenetek megkívánják, hogy ne tegyünk le voksunkat egyetlen módszer mellett, mert az nagyon egyhangúvá teheti az igehirdetésüket. Gyengesége talán abban keresendő, hogy a lelkész mint tanúbizonyság tevő személy-képét nem viszi következetesen végig, hanem meghagyja egynek a lelkészi attitűdök közül, amely a szerző számára ötvözi a három korábbi módszer kedvező tulajdonságait, adottságait. További gyengeségként említhetjük, – bár mindjárt hozzá is tehetjük, hogy talán a tankönyvjellegével nem fér össze –, hogy nem számol a homiletikatörténet-kutatás 20. századot megelőző eredményeivel és prédikációs gyakorlatával. Ennek ellenére érdemes forgatni ezt a könyvet, mert a mi egyházi mindennapjainkban szolgáló lelkészek számára is van érvényes közlendője.

Hivatkozások

1. Thomas G. Long: *The witness of preaching*, Louisville, Kentucky, Westminster John Knox Press, 1985¹, 2005², 2016³. A fordítás alapjául a harmadik kiadás szolgált. ↑
2. Témavezető: Prof. Dr. Pap Ferenc. Károli Gáspár Református Egyetemhittudományi Doktori Iskola. ↑
3. Szetey Szabolcs: Tyukodi Márton Joseph patriarchája a korszak prédikációírási technikáinak tükrében, in Zsengellér József- Trajtler Dóra Ágnes (szerk.): *„A szentnek megismerése ad értelmet.”* Conferentia Rerum Divinarum 1-2. Budapest, 2012, 190. ↑
4. Uo. ↑
5. Szetey: Tyukodi Márton, 198. ↑
6. Long: *A prédikálás tanúbizonysága*, Kolozsvár, Exit Kiadó, 2019, 286. ↑